

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 8.9.2011
KOM(2011) 547 v konečném znění

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**Čtvrtá zpráva o uplatňování směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985
o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti
za vadné výrobky, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES
ze dne 10. května 1999**

(Text s významem pro EHP)

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU**

**Čtvrtá zpráva o uplatňování směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985
o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti
za vadné výrobky, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES
ze dne 10. května 1999**

(Text s významem pro EHP)

OBSAH

1.	ÚVOD	3
2.	TŘETÍ ZPRÁVA O UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 85/374/EHS V OBDOBÍ 2001–2005.....	4
3.	UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 85/374/EHS V OBDOBÍ 2006–2010.....	4
3.1	Judikatura Soudního dvora.....	5
3.1.1	Rozhodnutí o předběžných otázkách (článek 267 SFEU).....	5
3.1.2	Přímé žaloby (články 258 a 260 SFEU).....	6
3.2	Informace poskytnuté vnitrostátními odborníky a poradními skupinami.....	7
3.3	Další otázky spojené s uplatňováním směrnice	10
4.	ZÁVĚR	10

1. ÚVOD

Cílem směrnice 85/374/EHS (dále jen „směrnice“)¹ je sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti výrobce za škody způsobené vadnými výrobky. Tato směrnice stanoví zásadu odpovědnosti bez zavinění na straně výrobce, podle níž musí každý výrobce vadné movité věci nahradit jakoukoli škodu způsobenou na fyzickém zdraví nebo majetku jednotlivců, a to nezávisle na tom, zda došlo k zanedbání na straně výrobce nebo ne.

Tato směrnice platí pro každý výrobek² uváděný na trh v rámci Evropského hospodářského prostoru, to znamená v členských státech Evropské unie, Norsku, Lichtenštejnsku a na Islandu. Stanoví, že náhrada hmotných škod se omezuje na předměty osobní potřeby nebo spotřeby s prahovou hodnotou ve výši 500 EUR. Určuje promlčecí lhůty a zakazuje ustanovení, kterými se výrobce zbavuje odpovědnosti nebo ji omezuje. Dotyčná směrnice počítá se zproštěním viny výrobce, pokud prokáže existenci určitých skutečností, jako např. že výrobek do oběhu neuvedl, že vada výrobku je důsledkem shody se závaznými předpisy vydanými orgány veřejné moci nebo že stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl svůj výrobek do oběhu, neumožňoval vadu odhalit.

Směrnicí 85/374/EHS nejsou dotčena práva poškozené osoby, která jí mohou vzniknout na základě smluvní nebo mimosmluvní odpovědnosti nebo na základě zvláštního systému odpovědnosti existujícího v okamžiku oznámení směrnice³. Kromě toho se tato směrnice nedotýká náhrady nehmotných škod podle vnitrostátních právních předpisů.

V souladu s článkem 21 směrnice přezkoumává Komise pravidelně účinnost právního rámce odpovědnosti za vadné výrobky. Komise již vypracovala tři zprávy o uplatňování této směrnice⁴.

Tento dokument je čtvrtou zprávou o uplatňování směrnice. Týká se období 2006–2010 a analyzuje uplatňování směrnice ve 27 členských státech. Za tímto účelem zaslala Komise členským státům a členům neformálních poradních skupin dotazník, jehož prostřednictvím je požádala o informace, a to zejména ohledně záležitostí zdůrazněných v předchozí zprávě.

¹ Směrnice Rady 85/374/EHS ze dne 25. července 1985 o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky (Úř. věst. L 21, 7.8.1985, s. 29), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/34/ES ze dne 10. května 1999 (Úř. věst. L 141, 4.6.1999, s. 20) a ve znění opravy (Úř. věst. L 283, 6.11.1999, s. 20).

² Směrnice 99/34/ES rozšířila oblast působnosti směrnice 85/374/EHS na produkty zemědělství a rybolovu. Základní směrnice ale naopak výslovně vylučuje jadernou energii.

³ Soudní dvůr Evropské unie v řadě případů potvrdil, že systém stanovený směrnicí 85/374/EHS nevylučuje uplatňování jiných systémů smluvní a mimosmluvní odpovědnosti, pokud vycházejí z odlišných základů (viz např. rozsudek Soudního dvora ze dne 10. ledna 2006 ve věci C-402/03, Sb. rozh. 2006, s. I-199).

⁴ KOM(1995) 617 ze dne 13. prosince 1995, KOM(2000) 893 ze dne 31. ledna 2001 a KOM(2006) 496 ze dne 14. září 2006.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm)

2. TŘETÍ ZPRÁVA O UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 85/374/EHS V OBDOBÍ 2001–2005

Třetí zpráva o uplatňování směrnice 85/374/EHS dospěla k závěru, že směrnice dokázala zajistit vyváženost mezi zájmy spotřebitelů a politikami vnitřního trhu. Celkově zpráva potvrdila, že směrnice je uplatňována vcelku uspokojivým způsobem a že nejsou potřebné žádné změny. Uplatňování vnitrostátních právních předpisů sice vedlo k různým odlišnostem, které ale neovlivnily fungování vnitřního trhu.

Komise navrhla pokračovat v analýze fungování směrnice, a to zejména dopadů ustanovení o důkazním břemenu, prostředcích obhajoby nebo prahové hodnotě ve výši 500 EUR u utrpených hmotných škod, aby mohla zasáhnout v případě, kdy by zjistila rozdíly mezi jednotlivými státy vyžadující opatření na úrovni EU.

3. UPLATŇOVÁNÍ SMĚRNICE 85/374/EHS V OBDOBÍ 2006–2010

Během referenčního období Komise pokračovala v kontrole provedení a uplatňování směrnice v členských státech.

Ve většině členských států jsou obvykle vnitrostátní předpisy, kterými se provádí směrnice, uplatňovány souběžně s dalšími předpisy o smluvní, mimosmluvní nebo jiné odpovědnosti. Tato souběžná existence různých ustanovení, již umožňuje článek 13 směrnice, je vnímána pozitivně, protože tato rozmanitost pravidel umožňuje lepší ochranu spotřebitelů.

Z informací shromážděných za účelem vypracování této zprávy vyplývá, že určitý počet států, mezi něž patří Rakousko, Německo, Francie, Itálie, Španělsko a Polsko, zaznamenal zvýšený počet nároků na náhradu škody v rámci odpovědnosti za vadné výrobky uplatňovaných na základě vnitrostátních předpisů, jimiž se provádí směrnice. U určité části těchto členských států lze v posledních letech pozorovat jak nárůst absolutního počtu uplatňování nároků na náhradu škody v rámci odpovědnosti za vadné výrobky, tak nárůst relativního využívání směrnice na úkor uplatňování nároků na základě občanské nebo smluvní odpovědnosti.

Příčinou zvýšeného počtu nároků na náhradu škody v rámci odpovědnosti za vadné výrobky uplatňovaných v posledních letech jsou zřejmě hlavně vnější faktory, jako je větší ostražitost spotřebitelů a jejich lepší organizovanost nebo zlepšení prostředků pro přístup k informacím. Naopak se ale zdá, že náklady spojené s tímto postupem odrazují v některých členských státech, jako např. ve Spojeném království, od tohoto druhu uplatňování nároku.

Otázka rychlého řešení případů předložených vnitrostátním soudům je ovšem otázkou rychlosti a účinnosti vnitrostátních systémů občanského práva. V případě nepochybné odpovědnosti (tzn. v případě, kdy jsou vada, škoda a příčinná souvislost jasné) se tyto reklamace řeší formou mimosoudního vyrovnání, jež přispívá k rychlému odškodnění postižených osob za utrpené škody⁵.

⁵ Rakousko a Lotyšsko poskytly např. informace o řadě mimosoudních vyrovnání, k nimž patřil pád nemluvněte z přebalovacího stolku, který se sám náhle složil (1 500 EUR), popálení dolních končetin následkem ulomení rukojeti přístroje na přípravu fondue (2 500 EUR), bolesti a příznaky otravy po požití jídla s prosem kontaminovaným semeny durmanu obecného (1 000 EUR) nebo vážné poranění po pádu z vadného křesla (5 000 EUR).

3.1. Judikatura Soudního dvora

Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) pokračoval v upřesňování ustanovení směrnice 85/374/EHS, čímž přispěl k zabránění různým výkladům. V řadě případů se vyslovil ke skloubení této směrnice s vnitrostátními prováděcími předpisy. Rozhodl o souhrnné povaze míry harmonizace směrnice 85/374/EHS, jež např. znemožňuje členským státům použít v oblasti promlčecích lhůt ustanovení, která jsou pro spotřebitele výhodnější. Rovněž potvrdil, že členské státy mohou zachovat systémy odpovědnosti, které se liší od systému objektivní odpovědnosti či odpovědnosti bez zavinění a podle kterých by v případě nedbalosti nebo chyby mohla být odpovědnost zprostředkovatelů stejná jako odpovědnost výrobce.

V letech 2006 až 2010 se Soudní dvůr vyjádřil ke směrnici 85/374/EHS celkem šestkrát. Ve dvou případech se jednalo o rozsudky v rámci druhého předložení věci Soudnímu dvoru (článek 260 SFEU, bývalý článek 228 Smlouvy o ES)

3.1.1. Rozhodnutí o předběžných otázkách (článek 267 SFEU)

Ve věci *Skov v. Bilka Lavrishvareus*⁶ Soudní dvůr rozhodl, že směrnice 85/374/EHS musí být vykládána tak, že brání vnitrostátnímu právnímu pravidlu, podle kterého dodavatel vadného výrobku nese, nad rámec případů taxativně vyjmenovaných v jejím čl. 3 odst. 3, odpovědnost bez zavinění, kterou tato směrnice zavádí a přičítá výrobci. Soudní dvůr ale upřesnil, že směrnice nebrání vnitrostátnímu právnímu pravidlu, podle kterého má dodavatel povinnost nést v plném rozsahu odpovědnost výrobce za zavinění.

Ve věci *Declan O'Byrne v. Sanofi*⁷ se Soudní dvůr vyslovil k pojmu „uvedení výrobku do oběhu“, který stanoví článek 11 směrnice a který představuje začátek promlčecí lhůty u uplatnění nároků v rámci odpovědnosti za vadné výrobky. Soudní dvůr upřesnil, že výrobek je uveden do oběhu, když je výrobní proces provedený výrobcem ukončen a výrobek vstupuje do procesu prodeje, kdy je nabízen veřejnosti za účelem používání nebo spotřeby.

Soudní dvůr svůj výklad článku 11 směrnice ještě upřesnil v rozsudku ve věci *Aventis Pasteur SA v. OB*⁸, když prohlásil, že je třeba tento článek vykládat tak, že brání tomu, aby vnitrostátní právní úprava, která povoluje záměnu žalovaného v průběhu soudního řízení, byla použita způsobem, který by umožňoval žalovat „výrobce“ ve smyslu článku 3 této směrnice po uplynutí lhůty, kterou stanoví, jako žalovaného v soudním řízení zahájeném v této lhůtě proti jiné osobě. Soudní dvůr poté upřesnil, že článek 11 je nicméně třeba vykládat tak, že nebrání tomu, aby vnitrostátní soud měl za to, že v soudním řízení zahájeném ve lhůtě, kterou stanoví, proti stoprocentní dceřiné společnosti „výrobce“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 85/374 může být tato dceřiná společnost zaměněna uvedeným výrobcem, pokud tento soud shledá, že uvedení dotyčného výrobku do oběhu bylo ve skutečnosti vyvoláno tímto výrobcem.

Soudní dvůr poskytl rovněž upřesnění ohledně odpovědnosti dodavatele. V tomto ohledu je třeba vykládat čl. 3 odst. 3 směrnice tak, že pokud osoba, která utrpěla škodu v důsledku údajné vady výrobku, nemohla důvodně identifikovat výrobce uvedeného výrobku před

⁶ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 10. ledna 2006 ve věci C-402/03, Sb. rozh. 2006, s. I-199.

⁷ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 9. února 2006 ve věci C-127/04, Sb. rozh. 2006, s. I-1313.

⁸ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 2. prosince 2009 ve věci C-358/08, Sb. rozh. 2009, s. I-11305.

uplatněním svých práv vůči dodavateli tohoto výrobku, uvedený dodavatel musí být považován za „výrobce“ zejména pro účely použití článku 11 uvedené směrnice, pokud poškozenou osobu z vlastního podnětu a řádným způsobem neuvědomil o totožnosti výrobce nebo svého dodavatele, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu s ohledem na okolnosti projednávaného případu.

Ve věci *Moteurs Leroy Somer v. Dalkia France*⁹ Soudní dvůr rozhodl, že směrnice musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání výkladu vnitrostátního práva nebo použití ustálené vnitrostátní judikatury, podle kterých se poškozená osoba může domáhat náhrady škody způsobené na věci určené k podnikatelskému použití a použité k takovému účelu, pokud tato poškozená osoba předloží pouze důkaz škody, vady výrobku a příčinné souvislosti mezi touto vadou a škodou.

3.1.2. Přímé žaloby (články 258 a 260 SFEU)

V rozsudku ze dne 25. dubna 2002 ve věci *Komise v. Francouzská republika*¹⁰ Soudní dvůr konstatoval, že Francie řádně neprovedla směrnicí 85/374/EHS. Vzhledem ke skutečnosti, že toto rozhodnutí Soudního dvora bylo splněno jen částečně, Komise předložila podle článku 260 SFEU (bývalého článku 228 Smlouvy o ES) případ soudu podruhé.

V rozsudku ze dne 14. března 2006 ve věci *Komise v. Francouzská republika*¹¹ Soudní dvůr rozhodl, že Francouzská republika tím, že i nadále považuje dodavatele vadného výrobku za odpovědného stejně jako výrobce, nelze-li totožnost výrobce určit, zatímco dodavatel v přiměřené lhůtě uvědomil poškozeného o totožnosti osoby, která mu výrobek dodala, neprovedla v plném rozsahu opatření, která vyplývají z rozsudku ze dne 25. dubna 2002, co se týče provedení čl. 3 odst. 3 směrnice 85/374/EHS. Soudní dvůr odsoudil Francouzskou republiku k tomu, aby se podřídila směrnicí a uhradila penále ve výši 31 650 EUR za každý den prodlení s provedením opatření nezbytných pro zajištění toho, aby byly úplně a v plném rozsahu splněny povinnosti vyplývající z rozsudku ze dne 25. dubna 2002, a to od vyhlášení nového rozsudku. Francie, jež musela uhradit penále v celkové výši 795 600 EUR, splnila povinnosti vyplývající z nového rozsudku v plném rozsahu.

V rozsudku ze dne 5. července 2007 ve věci *Komise v. Dánské království*¹² Soudní dvůr rozhodl, že Dánské království nesplnilo povinnosti, které pro něj vyplývají z provedení směrnice 85/374/EHS, tím, že přijalo a ponechalo v platnosti ustanovení, jež činí zprostředkující dodavatele, kteří se podílejí na distribučním řetězci, odpovědné za stejných podmínek jako výrobce, a to v rozporu s čl. 3 odst. 3 uvedené směrnice. Následkem tohoto rozhodnutí Dánsko přijalo opatření nutné k tomu, aby uvedlo své právní předpisy do souladu se směrnicí.

⁹ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 4. června 2009 ve věci C-285/08, Sb. rozh. 2009, s. I-4733.

¹⁰ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 25. dubna 2002 ve věci C-52/00, Sb. rozh. 2002, s. I-3827.

¹¹ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 14. března 2006 ve věci C-177/04, Sb. rozh. 2006, s. I-2461.

¹² Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 5. července 2007 ve věci C-327/05, Sb. rozh. 2007, s. I-93.

3.2. Informace poskytnuté vnitrostátními odborníky a poradními skupinami

Podle stejného postupu jako v případě třetí zprávy Komise vyzvala vnitrostátní orgány a zúčastněné strany, jež jsou členy neformálních poradních skupin, aby vyjádřily svůj názor ohledně uplatňování a účinnosti směrnice během referenčního období. Šlo o posouzení praktického dopadu směrnice a otázek vznesených v předchozí zprávě, jejichž různý výklad vnitrostátními soudy mohl někdy vést k odlišnému uplatňování směrnice v jednotlivých členských státech.

Tato zpráva shrnuje informace, jež Komise získala, a to zejména ohledně důkazního břemena, obhajoby založené na dodržování právních předpisů, obhajoby založené na riziku vývoje a otázky prahové hodnoty ve výši 500 EUR u hmotných škod.

– Důkazní břemeno (článek 4)

Směrnice 85/374/EHS stanoví, že se od poškozené osoby požaduje, aby prokázala škodu, vadu a příčinnou souvislost mezi vadou a škodou. Tato směrnice nemá v úmyslu harmonizovat vnitrostátní procesní pravidla členských států, která se liší jak v hmotněprávní oblasti, tak v oblasti důkazního břemena.

Již studie společnosti Lovells o odpovědnosti za vadné výrobky v Evropské unii¹³ a třetí zpráva Komise o uplatňování směrnice dospěly ke zjištění, že se judikatura v této otázce různí a že existují nejen odlišná rozhodnutí různých členských států, ale i různá rozhodnutí soudů v rámci jednoho členského státu.

Podle dostupných informací existují stále odlišnosti, pokud jde o prvky nutné k prokázání vady. U některých soudů, jako např. ve Francii, v Belgii, Itálii nebo ve Španělsku, stačí, aby žalující strana prokázala, že výrobek neplnil svou funkci. U jiných soudů, jako např. v Německu nebo ve Spojeném království¹⁴, musí žalující strana prokázat s co největší přesností přesnou povahu vady výrobku. Podle těchto informací měl rakouský Nejvyšší soud vypracovat ustálenou judikaturu, která údajně obě tato stanoviska smiřuje.

Některé vnitrostátní orgány (mezi nimi orgány Bulharska, Itálie, Malty, Slovenska, Švédska nebo Lotyšska) zastávají názor, že poškozené osoby mají značné potíže prokázat, že škoda byla způsobena vadou výrobku. Tyto obtíže pramení zejména z nákladů na odborný posudek. Některé členské státy se domnívají, že k odstranění uvedených potíží by se směrnice měla změnit zavedením presumpce odpovědnosti výrobce nebo určitého mechanismu, jímž by se přesunulo důkazní břemeno.

Toto opatření zůstává kontroverzní otázkou také mezi zástupci zúčastněných stran (spotřebitelé, výrobci, dodavatelé, pojistitelé nebo právníci). Spotřebitelé trvají, zejména kvůli nákladům, na obtíži předložit důkaz závadnosti některých vysoce technických výrobků a také prokázat příčinnou souvislost mezi vadou a škodou v případech, kdy je povaha zmiňované újmy složitější. Kvůli účinnější ochraně spotřebitelů považují za nutné přesunout důkazní břemeno na druhou stranu.

¹³ Lovells, *Product liability in the European Union – A report for the European Commission* (Odpovědnost za vadné výrobky v Evropské unii – Zpráva Evropské komisi), 2003. (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁴ Anglický odvolací soud ale ve věci *Ide v. ATB sales* (2008, WECA Civ 424) rozhodl, že žadatel není povinen pro určení odpovědnosti výrobce prokázat přesný mechanismus závadnosti výrobku.

Pokud jde o výrobce a pojistitele, ti se domnívají, že povinnost prokázat příčinnou souvislost mezi škodou a vadou výrobku představuje zásadní prvek vyváženosti, již směrnice zajišťuje mezi zájmy výrobců a zájmy spotřebitelů. Domnívají se také, že zmírnění pravidel spojených s důkazním břemenem by spotřebitele podněcovalo k soudním řízením i u menších škod. Podle právníků jsou žalující strany schopny na základě důkazních pravidel v různých členských státech příčinnou souvislost mezi vadou a škodou prokázat. Údajně to dokazuje rostoucí počet žádostí o odškodnění za škody způsobené vadným výrobkem.

– **Obhajoba založená na dodržování právních předpisů (čl. 7 písm. d))**

Směrnice 85/374/EHS stanoví, že výrobce nenese žádnou odpovědnost, pokud prokáže, že vada výrobku je důsledkem shody výrobku se závaznými předpisy vydanými orgány veřejné moci.

Na základě dostupných informací Komise zjistila, že k tomuto způsobu obhajoby existuje málo početná judikatura. Maďarské orgány k této otázce uvedly, že případy tohoto typu se nejčastěji týkají automobilů a léčivých přípravků. V prvním případě by maďarské soudy při uplatnění vnitrostátního právního předpisu, kterým se provádí směrnice, rozhodly o odpovědnosti výrobce jen v málo případech, zatímco u léků a jiných léčivých přípravků (zejména krevních přípravků) by soudy obvykle odpovědnost výrobce stanovily. Podle slovenských orgánů uplatňují spotřebitelé v těchto souvislostech svůj nárok na odškodnění jen ve vzácných případech. Požadují spíše uplatnění jiných nároků, jako je např. právo na odstoupení, slevu z nákupní ceny nebo opravu závady.

Zástupci farmaceutického průmyslu v Evropě jsou názoru, že systém odpovědnosti stanovený směrnicí nezohledňuje dostatečně skutečnost, že odvětví léků je velmi regulováno. Podle jejich názoru by se při analýze závadnosti výrobku a odpovědnosti výrobce měla zohlednit skutečnost, že používání léků podléhá obvykle externímu posouzení pracovníků ve zdravotnictví (např. lékařů, zdravotních sester nebo lékárníků) a že výrobce nemá žádnou kontrolu nad tím, jak jsou léky předepisovány a podávány.

– **Obhajoba založená na riziku vývoje (čl. 7 písm. e))**

Směrnice 85/374/EHS stanoví, že odpovědnost výrobce není dotčena, pokud stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu. V tomto bodě mohou členské státy přijmout opatření odchylovající se od směrnice¹⁵.

Podle dostupných informací Komise pozoruje, že se vnitrostátní soudy neshodují v odpovědi na otázku, zda tento způsob obhajoby platí pro všechny typy vad. Nejvyšší soud v Německu tak např. rozhodl, že čl. 7 písm. e) nelze nikdy uplatnit v případě výrobních vad. Jiné soudy, např. v Nizozemsku a ve Spojeném království, údajně s tímto výkladem nesouhlasí. Kromě

¹⁵ Fondazione Rosselli, *Analysis of the Economic Impact of the Developpement risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective products* (Analýza ekonomického dopadu změny ustanovení o rizicích vývoje podle směrnice 85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky), 2004. Podle této zprávy pouze Finsko a Lucembursko vyloučily tento způsob obhajoby ze svých právních předpisů.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

toho se navzdory rozsudku Soudního dvora ve věci *Komise v. Spojené království*¹⁶ zdá, že přetrvávají pochyby o tom, jakým způsobem mají soudy vykládat ustanovení „stav vědeckých a technických znalostí v době, kdy uvedl výrobek do oběhu, nebyl takový, aby umožnil odhalit vadu“.

Na základě stejných informací se ukazuje, že rakouský Nejvyšší soud rozhodl, že ustanovení o zproštění odpovědnosti může platit v případě, kdy určité riziko zjistil pouze odborník jmenovaný soudem, a to pomocí řady zkoušek souvisejících se soudním řízením, a toto riziko nebylo odborníkům známo před zahájením řízení a uvedením výrobku do oběhu.

V současné době považují některé členské státy výrobce za odpovědného také za rizika vývoje. Například ve Finsku a Lucembursku platí tato odpovědnost pro všechny typy výrobků. Ve Španělsku tento prostředek ochrany neplatí u řízení, která se týkají farmaceutických výrobků a potravin určených k lidské spotřebě. V dalších zemích toto ustanovení neplatí pro určité výrobky a za zvláštních okolností (např. ve Francii).

Některé vnitrostátní orgány (mezi nimi např. orgány Bulharska a Malty) se domnívají, že je záhodno přezkoumat ustanovení čl. 7 písm. e) směrnice za účelem zrušení tohoto prostředku vyloučení odpovědnosti. Podle jejich názoru by toto zrušení přispělo k lepšímu fungování vnitřního trhu. Jiné orgány (mezi nimi orgány Řecka, Itálie, Litvy nebo Spojeného království) se domnívají, že toto ustanovení přispívá k zachování vyváženosti mezi potřebou podněcovat uvádění do oběhu inovačních výrobků a ochranou spotřebitelů, protože podnikům snižuje náklady na pojištění. Tento prostředek údajně podněcuje vědeckou a technickou inovaci, aniž by u výrobků zvyšoval konečné náklady.

Zástupci průmyslu a pojišťoven zastávají názor, že by vyloučení tohoto prostředku obhajoby zbrzdilo inovaci a vývoj nových výrobků a zvýšilo náklady na pojištění. Podle jejich názoru je skutečnost, že toto vyloučení nemělo výraznější dopady ani v Lucembursku, ani ve Finsku, způsobena velikostí těchto trhů. Zástupci spotřebitelů by naopak se zrušením tohoto zproštění odpovědnosti souhlasili. Zdůrazňují skutečnost, že objektivní odpovědnost je založena na zásadě, podle níž osoba mající zisk z nebezpečné činnosti musí poskytnout odškodnění za způsobené škody. Výrobce by tak měl nést odpovědnost i v případě, kdy příčinou utrpěných škod je riziko, které nelze odhalit.

Někteří zástupci farmaceutických společností kritizují postoj francouzské judikatury, podle něž je zakázáno odvolávat se na riziko vývoje u stejných výrobků uvedených do oběhu v období 1988–1998 (datum prováděcího právního předpisu). Podle jejich názoru není toto stanovisko v souladu se směrnicí, protože důvod zproštění odpovědnosti nelze přijímat nebo odmítat v závislosti na dni uvedení do oběhu výrobku, který zůstává přitom stejný.

– **Prahová hodnota 500 EUR (článek 9)**

Směrnice 85/374/EHS se vztahuje na škody na spotřebním předmětu nebo předmětu osobní spotřeby jiném, než je samotný vadný výrobek, a po odečtení spoluúčasti ve výši 500 EUR. Třetí zpráva dospěla ke zjištění, že tato prahová hodnota je vykládána vnitrostátními soudy různě.

¹⁶ Soudní dvůr Evropské unie – Rozsudek ze dne 29. května 1997 ve věci C-300/95, Sb. rozh. 1997, s. I-2649.

V současné době se některé vnitrostátní orgány vyjádřily v tom smyslu, že by kvůli účinnější ochraně spotřebitelů dávaly přednost snížení či přímo zrušení této prahové hodnoty. Konkrétně rumunské orgány navrhuje, aby se stanovila prahová hodnota v rozmezí od 200 do 500 EUR s tím, že by členské státy stanovily její výši lépe přizpůsobenou cenám používaným na jejich území.

Pokud jde o zúčastněné strany, zástupci průmyslu se domnívají, že je nutno současnou prahovou hodnotu zachovat přinejmenším na stávající výši, aby k odškodnění v rámci objektivní odpovědnosti docházelo až od určité výše škody a nevznikl nezvládnutelný počet žádostí o hmotná odškodnění menšího významu uplatňovaná zejména vůči malým a středním podnikům. Domnívají se ostatně, že by se tato prahová hodnota měla spíše zvýšit, aby se přizpůsobila inflaci. Zástupci spotřebitelů naopak požadují prahovou hodnotu zrušit, aby bylo možné odškodnit všechny utrpěné hmotné škody.

3.3. Další otázky spojené s uplatňováním směrnice

– Přístup k právní ochraně

Směrnice 85/374/EHS neobsahuje zvláštní ustanovení věnovaná přístupu poškozených osob k právní ochraně. Poškozené osoby musí využívat vnitrostátních právních řešení.

Komise připomíná, že rozvoj vnitřního trhu vyžaduje, aby spotřebitelé měli v přeshraničních případech snadný přístup k právní ochraně.

V těchto souvislostech bylo v oblasti soudní spolupráce v občanskoprávních věcech dosaženo značného pokroku, a to zejména pokud jde o alternativní způsoby řešení sporů a o postupy v případech méně významných sporů.

– Shromažďování a výměna informací

Komise má od roku 2001 k dispozici síť vnitrostátních odborníků (tzv. „skupinu odborníků v oblasti odpovědnosti za vadné výrobky“), která jí pomáhá se shromažďováním užitečných a/nebo nutných informací, jež slouží k ověření, zda směrnice funguje uspokojivě, a případně k přezkumu zjištěných potíží. Uvedená síť se od roku 2004 nesešla. Většina členských států se totiž domnívá, že pro výměnu informací není nutno pořádat pravidelná zasedání, ale spíše skupinu svolávat podle potřeby za účelem konkrétní debaty. Nové členské státy by ovšem dávaly obecně přednost pravidelným setkáním věnovaným výměně informací.

Pokud jde o shromažďování informací, vlastní *Product Liability Forum of the British Institute of International and Comparative Law* databázi věnovanou odpovědnosti za vadné výrobky. Tato databáze je dostupná on-line a obsahuje údaje o právních předpisech a soudních rozhodnutích týkajících se směrnice 85/374/EHS ve všech členských státech¹⁷.

4. ZÁVĚR

Posláním směrnice 85/374/EHS není plně harmonizovat všechny aspekty práva v oblasti odpovědnosti za vadné výrobky v EU. Soudní dvůr Evropské unie ostatně svou judikaturou

¹⁷ www.biiicl.org/plf

přispívá rozhodujícím způsobem k vymezení pole působnosti a k jednotnému a správnému provádění této směrnice.

Podle dostupných informací je stav uplatňování směrnice 85/374/EHS obdobný stavu, jaký byl zjištěn v předchozí zprávě. Přesto se ukazuje, že počet žalob na náhradu škody na základě směrnice v některých členských státech zřejmě vzrostl, stejně jako počet mimosoudních vyrovnání za účelem odškodnění uzavřených mezi poškozenými osobami a osobou, jež škodu způsobila.

Směrnice je obecně vnímána jako prostředek zajišťující vyváženost mezi ochranou spotřebitelů a zájmy výrobců. Většina příspěvků k této zprávě potvrzuje, že směrnice 85/374/EHS představuje nástroj, který poskytuje skutečné možnosti k podání žalob na náhradu škody a získání přiměřeného odškodnění za újmu způsobenou vadnými výrobky.

Vnitrostátní odborníci a zúčastněné strany celkově uznávají význam existence vyváženého rámce odpovědností, kterým se řídí vztahy mezi podniky a spotřebiteli, a domnívají se, že směrnice představuje kompromis směřující různé existující zájmy. Dotčené subjekty mají ale na směrnici různé názory, pokud jde o účinnost některých ustanovení, a to zejména ustanovení o důkazním břemenu, obhajobě založené na dodržování právních předpisů nebo na ochraně rizik vývoje či o prahové hodnotě ve výši 500 EUR. Ve většině případů na tyto rozdíly upozornila již předchozí zpráva.

Obecně řečeno si spotřebitelé přejí rozsáhlejší ochranu při menších nákladech, což např. znamená zrušit minimální prahovou hodnotu. Výrobci a pojistitelé naopak zmiňují riziko nárůstu počtu žalob na náhradu málo významných škod, a vyjadřují se tudíž ve prospěch jejího zvýšení. Tento rozdíl ve stanoviscích se odráží také v názorech vnitrostátních odborníků.

Ukazuje se tak, že v případech odpovědnosti za vadné výrobky přispívá směrnice 85/374/EHS k zachování vyváženosti mezi zájmy výrobců a spotřebitelů. Komise je toho názoru, že případné rozdíly nepředstavují významné překážky v oblasti obchodu nebo narušení hospodářské soutěže v rámci Evropské unie. Komise se zejména domnívá, že poškozené osoby mají možnost prokázat příčinnou souvislost v případech, kdy vadný výrobek způsobí škodu, a to bez ohledu na rozdíly mezi vnitrostátními procesními pravidly. Stejně tak zjistila, že dostupné informace o dopadu ustanovení o způsobech obhajoby nebo o prahové hodnotě ve výši 500 EUR umožňují dospět k závěru, že směrnice poskytuje společnou míru ochrany spotřebitelů a společný základ pro odpovědnost výrobců vadných výrobků.

Vzhledem k tomu, že dostupné informace nejsou dostatečně zdůvodněny objektivními skutečnostmi a že by jakákoli změna jednoho nebo několika ustanovení měla dopad na celkovou vyváženost této směrnice, zastává Komise názor, že je v tomto stadiu předčasné navrhopvat její revizi.

Až do příští zprávy bude Komise sledovat každý vývoj, který by mohl tuto vyváženost narušit, a to případně prostřednictvím hlubšího posouzení prováděného u vnitrostátních odborníků a zúčastněných stran s cílem zjistit potíže a hledat řešení přijatelná pro velkou většinu dotčených subjektů.

xxx

Komise vyzývá Evropský parlament, Radu a Evropský hospodářský a sociální výbor, aby vzaly tuto zprávu na vědomí.